

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Obdo/40/2020
Identifikačné číslo spisu:	7117205984
Dátum vydania rozhodnutia:	20.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Hullová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7117205984.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hullovej a členiek senátu JUDr. Miroslavy Janečkovej a JUDr. Lenky Praženkovej v spore žalobcu FV power plant 3 s.r.o., so sídlom Nádražná 2192/35, 909 01 Skalica, IČO: 45 612 030, zastúpeného POLÁČEK & PARTNERS s. r. o., so sídlom Hurbanovo nám. 1, 811 06 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 50 568 124, proti žalovanému Východoslovenská distribučná, a.s., so sídlom Mlynská 31, 042 91 Košice, IČO: 36 599 361, zastúpenému Advokátska kancelária RELEVANS s. r. o., so sídlom Dvořákovo nábrežie 8A, 811 02 Bratislava, IČO: 47 232 471, o zaplatenie 50.231,76 eur s príslušenstvom, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Cob/196/2018-846 z 31. júla 2019, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 2Cob/196/2018-864 z 31. júla 2019 vo výrokoch II. a III. a rozsudok Okresného súdu Košice I č. k. 30Cb/41/2017-603 z 30. mája 2018 vo výroku, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 50.231,76 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 50.231,76 eur od 14.03.2017 do zaplatenia a v závislom výroku o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 30Cb/41/2017-603 z 30. mája 2018 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 50.231,76 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 50.231,76 eur od 14.03.2017 do zaplatenia, to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku. V časti uplatneného úroku z omeškania za obdobie od 12.03.2014 do 13.03.2017 vo výške 9,25% ročne a v časti úrokov z omeškania prevyšujúcej výšku 9% ročne konanie zastavil. O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalobcovi priznal voči žalovanému náhradu trov konania vo výške 99%. Rozsudok súdu prvej inštancie obsahoval tiež výrok zamietajúci návrh žalovaného na prerušenie konania.

2. Súd prvej inštancie predmetným rozsudkom vyhovel žalobe v časti o zaplatenie istiny 50.231,76 eur titulom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo na strane žalovaného prijatím plnenia

z právneho dôvodu, ktorý odpadol. Za nesporné považoval to, že Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej aj „ÚRSO“) vydal cenové rozhodnutie č. 0015/2014/E zo dňa 21.11.2013, ktorým stanovil 12 mesačnú rezervovanú kapacitu na celý rok 2014, cenové rozhodnutie č. 0008/2015/E zo dňa 27.11.2014, ktorým stanovil 12 mesačnú rezervovanú kapacitu na celý rok 2015, cenové rozhodnutie č. 0010/2016/E zo dňa 27.11.2015, ktorým stanovil 12 mesačnú rezervovanú kapacitu na rok 2016. Tieto cenové rozhodnutia stanovujú 12 mesačnú rezervovanú kapacitu v rovnakej výške 5 872,6 eur/MW/mesiac. Dňa 19.03.2014 uzavreli žalobca a žalovaný Zmluvu o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto č. ZPV/2014/251 (ďalej aj „Zmluva o prístupe“).

Žalovaný vystavoval žalobcovi za roky 2014 a 2015 (január až december) na mesačnej báze faktúry - platby za prístup vo výške 2.092,99 eur, ktoré boli zo strany žalobcu riadne uhrádzané. Z listu žalovaného zo dňa 19.12.2013 adresovaného žalobcovi (Véc: Zmluva o prístupe do regionálnej distribučnej sústavy) súd zistil, že žalovaný informoval žalobcu o tom, že ako užívateľ distribučnej sústavy nemá uzavretú zmluvu o prístupe do regionálnej distribučnej sústavy. Podmienka uplatnenia a výška tarify za prístup je schválená rozhodnutím ÚRSO č. 0015/2014/E zo dňa 21.11.2013. Poukázal na to, že zmluva o prístupe sa uzatvára aj v prípade, ak užívateľ nedodáva elektrinu do regionálnej distribučnej sústavy a zároveň aj v prípade, ak užívateľovi nevzniká povinnosť v zmysle cenovej vyhlášky ÚRSO uhradiť tarifu za prístup do sústavy. Nespornou skutočnosťou bolo aj to, že žalobca upovedomením o prevzatí právneho zastúpenia a výzvou na vrátenie uhradených platieb a na upustenie od protiprávneho konania zo dňa 7.03.2017, doručenou dňa 8.03.2017, vyzval žalovaného na vrátenie všetkých platieb v lehote 3 dní odo dňa doručenia výzvy. Spornou skutočnosťou bolo posúdenie pojmu prístupu do distribučnej sústavy s poukazom na to, že zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 251/2012 Z. z.“ alebo „zákon o energetike“) rozlišuje medzi pripojením a prístupom.

3. Ako predbežnú otázku súd prvej inštancie riešil, či Zmluva o prístupe zo dňa 19.03.2014 je platná a účinná. Konštatoval, že strany síce môžu uzavrieť aj zmluvu podľa ust. § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, avšak v predmetnej Zmluve o prístupe nebola jasne, zrozumiteľne a určito dohodnutá cena - „platba za prístup do regionálnej distribučnej sústavy.“ Podľa čl. II. Zmluvy o prístupe mal žalovaný vystaviť faktúru za prístup vo výške podľa platných a účinných rozhodnutí ÚRSO a všeobecne záväzných právnych predpisov. Cena za takýto prístup však nebola a nie je určená žiadnym platným a účinným rozhodnutím ÚRSO, ani žiadnym všeobecne záväzným právnym predpisom. Vyhláška ÚRSO č. 221/2013 Z. z. (ďalej aj „Vyhláška“) stanovuje len cenu za prístup v zmysle zákona o energetike, nakoľko aj z ust. §§ 2 a 3 tejto Vyhlášky vyplýva, že sa jedná o určenie spôsobu výpočtu ceny a tarify za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny. Vzhľadom na uvedené žalovaný nemohol v zmysle predmetnej Zmluvy o prístupe účtovať (fakturovať) cenu za prístup do distribučnej sústavy na základe Vyhlášky. Zmluva o prístupe, uzavretá medzi žalobcom a žalovaným dňa 19.03.2014, je v rozpore so zákonom č. 251/2012 Z. z., resp. ho obchádza, a teda je neplatná. S poukazom na závery, vyplývajúce z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 17/2014 z 22.06.2016, súd prvej inštancie konštatoval, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať platbu za prístup do distribučnej sústavy vzniká v zmysle zákona č. 251/2012 Z. z. výlučne na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Pokiaľ aj dotknutá časť ustanovenia § 26 ods. 23 Vyhlášky ukladala výrobcovi elektriny povinnosť hradiť platbu za prístup do distribučnej sústavy aj v prípade, že zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy uzatvorenú nemali, išlo o povinnosť nad rámec povinností zakotvených pre výrobcov elektriny v zákone č. 251/2012 Z. z. čo do platenia poplatkov (cien) za prístup do distribučných sústav, ako aj nad rámec zákonného splnomocnenia pre ÚRSO v zmysle zákona č. 250/2012 Z. z. upraviť platby výrobcov elektriny za prístup do distribučných sústav.

4. Za oprávnený považoval súd prvej inštancie aj nárok žalobcu na úroky z omeškania, ktoré priznal od 13.03.2017 vzhľadom na výzvu žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia, doručenú žalovanému dňa 8.03.2017, a s prihliadnutím na trojdňovú lehotu určenú v tejto výzve na plnenie (§ 340 ods. 2 Obchodného zákonníka). Na základe späťvzatia žaloby v časti uplatneného nároku (úroku z omeškania) súd konanie podľa § 144 CSP v tejto časti zastavil. Návrhu žalovaného na prerušenie konania až do

právoplatných rozhodnutí Okresného súdu Košice I, v konaniach vedených pod sp. zn. 26Cb/56/2017 a sp. zn. 31Cb/10/2016, nevyhovel a konanie neprerušil, keďže to považoval za nehospodárne. O trovách konania rozhodol podľa pomeru úspechu žalobcu vo veci (§ 255 ods. 1 CSP) tak, že žalobcovi priznal náhradu účelne vynaložených trov vo výške 99%.

5. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2Cob/196/2018-846 z 31. júla 2019 potvrdil (ako vecne správny) rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 50.231,76 eur, spolu s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne z dlžnej sumy 50.213,76 eur od 14.03.2017 do zaplatenia a vo výroku o trovách konania. Odvolanie žalovaného, smerujúce proti výroku o zamietnutí návrhu na prerušenie konania, odvolací súd odmietol s poukazom na to, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné (§ 357 písm. n/ CSP). O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 CSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, pričom o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozsudku, samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom.

6. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 17/2014 z 22.06.2016, z ktorého vyplýva, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať platbu za prístup do distribučnej sústavy vzniká v zmysle zákona č. 251/2012 Z. z. výlučne na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Ústavný súd v svojom náleze jasne uviedol, že ak žalobca nemá so žalovaným platne uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, tak od neho nemožno požadovať platbu za prístup do tejto sústavy. Ak žalovaný uzatvorenú zmluvu nepreukázal, pričom ho zaťažuje dôkazné bremeno ohľadne tejto skutočnosti, tak na tento stav dopadajú vyššie uvedené závery rozhodnutia ústavného súdu. Za nepochybné (a žalovaným nerozporované) považoval odvolací súd to, že strany sporu nemali uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, ktorej podstatné náležitosti sú vymedzené v § 26 ods. 5 zákona o energetike. Odvolací súd sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že aj Zmluva o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto č. ZPV/2014/251, ktorú strany sporu uzavreli dňa 19.03.2014, môže byť právnym základom pre účtovanie platieb. Poukázal na to, že predmetnou zmluvou sa žalovaný ako prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy zaviazal pre žalovaného ako užívateľa umožniť mu prístup do regionálnej distribučnej sústavy v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity odovzdávacieho miesta podľa čl. 3 tejto zmluvy a za podmienok dohodnutých v zmluve po splnení technických a obchodných podmienok prevádzkovateľa RDS a žalobca sa zaviazal zaplatiť prevádzkovateľovi platbu za prístup do regionálnej distribučnej sústavy (čl. 1).

7. Odvolací súd ďalej uviedol, že základné zmluvné vzťahy na trhu s elektrinou sú vymedzené v § 26 zákona NR SR č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a o doplnení niektorých zákonov. Podľa § 26 ods. 3 cit. zákona zmluvou o pripojení do distribučnej sústavy sa prevádzkovateľ distribučnej sústavy zaväzuje zabezpečiť v sústave kapacitu na pripojenie v zmluvne dohodnutej výške, a po splnení obchodných podmienok a technických podmienok pripojiť k distribučnej sústave zariadenie žiadateľa na výrobu, distribúciu alebo odber elektriny a zabezpečiť dohodnutú kapacitu vo výške podľa zmluvy, a žiadateľ sa zaväzuje uhradiť cenu za pripojenie. Zmluva o prístupe je definovaná v § 26 ods. 5 zákona č. 251/2012 Z. z., a to tak, že sa ňou prevádzkovateľ distribučnej sústavy zaväzuje rezervovať distribučnú kapacitu, umožniť prístup do sústavy a v prípade účastníka trhu s elektrinou iného ako výrobcu elektriny aj prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy a účastník trhu s elektrinou sa zaväzuje zaplatiť cenu za prístup a cenu za poskytnutie distribučných služieb a súvisiacich služieb. Zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny vymedzuje povinnosti prevádzkovateľa distribučnej sústavy, a to: 1. rezervovať dohodnutú distribučnú kapacitu, 2. umožniť prístup do sústavy a 3. prepraviť účastníkovi trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy. Citované ustanovenie teda pojmovo vymedzuje podstatné náležitosti zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny a zároveň vymedzuje obsah pojmu prístup do sústavy v zmysle § 2 písm. a/ bod

12.2 zákona č. 251/2012 Z. z. Distribúciou elektriny je v zmysle § 2b bod 4 cit. zákona preprava elektriny distribučnou sústavou na časti vymedzeného územia na účel jej prepravy odberateľom elektriny. Podľa názoru odvolacieho súdu, nie sú preto namieste rozsiahle polemiky odvolateľa ohľadom toho, či zmluva o prístupe musí alebo nemusí obsahovať všetky povinnosti strán sporu tak, ako sú vymedzené v zákonnej definícii. Odvolací súd tiež zdôraznil, že distribučnými a súvisiacimi službami, za poskytnutie ktorých sa účastník trhu s elektrinou zaväzuje zaplatiť cenu na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, je potrebné rozumieť všetky tri povinnosti, ktoré z takejto zmluvy prevádzkovateľovi distribučnej sústavy vyplývajú, a to vrátane prepravy elektriny. Ustanovenie § 26 ods. 23 Vyhlášky síce hovorí o platbe za prístup do distribučnej sústavy výrobcami elektriny, avšak tento pojem je potrebné vykladať v súlade s ustanovením § 26 v súlade s § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona č. 251/2012 Z. z., ktorý je realizovaný na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny definovanej v ustanovení § 26 ods. 5 zákona č. 251/2012 Z. z.

8. K polemike odvolateľa o účinkoch nálezu sp. zn. PL. ÚS 17/2014 z 22.06.2016, odvolací súd uviedol, že pre vyslovenie účinkov predmetného nálezu je podstatné uznesenie sp. zn. PL. ÚS 1/06-4 zo dňa 11.10.2006, ktorým ústavný súd zjednotil odchylné právne názory svojich senátov v otázke účinkov nálezu a uprednostnil princíp ústavnosti, teda sa priklonil k názoru, že rozhodnutie ústavného súdu má účinky ex tunc. Opačný výklad je priamym popretím princípu zachovania ústavnosti a zároveň neprípustným absolutizovaním princípu právnej istoty. K názoru, že nález ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov s Ústavou Slovenskej republiky má hmotnoprávne účinky ex tunc, sa priklonil ústavný súd aj v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 51/06 zo dňa 8.06.2006 a v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 72/06 zo dňa 14.06.2006.

9. Ani odvolací súd nerozporoval tvrdenie žalovaného, že účastníci na trhu s elektrinou môžu medzi sebou uzatvoriť aj iné zmluvy ako tie, ktoré sú uvedené v § 26 zákona č. 251/2012 Z. z., a to s poukazom na § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka. Avšak pokiaľ ide o účtovanú platbu za prístup do distribučnej sústavy, podľa rozhodnutia ústavného súdu a vyššie citovaných ustanovení zákona č. 251/2012 Z. z. účinného do 31.12.2018, táto je viazaná na uzatvorenie zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 cit. zákona, teda zmluvy, ktorá obsahuje všetky tam uvedené podstatné náležitosti. Odvolací súd v tejto súvislosti považoval za potrebné zdôrazniť, že „prístup do sústavy“ bol v zmysle právnej úpravy § 2 ods. 2 bod 12 zákona č. 251/2012 Z. z. účinnnej do 31.12.2018 jasne definovaný ako prístup na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, pričom prístupom do sústavy sa rozumie právo využívať distribučnú kapacitu v rozsahu zmluvne dohodnutej prepravnej kapacity. Zákon teda jednoznačne stanovoval, že prístup do sústavy podľa zákona o energetike je prístupom na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Preto aj platbu za prístup do distribučnej sústavy možno účtovať len na základe zmluvy o prístupe s (vyššie uvedenými) právami a povinnosťami strán.

10. Odvolací súd sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že z vyššie uvedeného rozhodnutia ústavného súdu nemožno vyvodiť, že by právny základ pre faktúrovanie a vyberanie platby za prístup do distribučnej sústavy bol definovaný výlučne zmluvou o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, s poukazom na to, že ústavný súd na viacerých miestach odkazuje len na zmluvu o prístupe, bez úpravy distribúcie elektriny. Podľa názoru odvolacieho súdu, ústavný súd dovodil, že pre výrobcov elektriny, ktorí majú s prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, je právnym základom ich povinnosti platiť poplatok za prístup do distribučnej sústavy samotná uzatvorená zmluva o prístupe do distribučnej sústavy s poukazom na ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike. Z uvedeného potom vyplýva, že v prípade, ak takáto zmluva nebola medzi stranami uzatvorená, resp. jej existencia nebola v konaní preukázaná, nie je daná existencia právneho titulu žalovaného na účtovanie a vyberanie platby za prístup do distribučnej sústavy. Právnym základom pre účtovanie a vyberanie takej platby nemôže byť zmluva, ktorá neobsahuje podstatné náležitosti ustanovené v § 26 ods. 5 zákona o energetike. Služba prístupu do distribučnej siete žalovaného je spoplatnenou službou, avšak platbu za ňu možno vyberať len v zákonom a rozhodnutím ústavného súdu určených medziach. S poukazom na to, že žalobca platby za prístup za obdobie rokov 2014 až 2015 žalovanému zaplatil, pričom výška platieb v konaní nebola sporná, avšak

nebola preukázaná existencia právneho titulu, ktorý by žalovaného oprávňoval na účtovanie a vyberanie platby za prístup do distribučnej sústavy od žalobcu (uzatvorenie zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcií elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike), dospel aj odvolací súd k záveru o dôvodnosti podanej žaloby.

11. Odvolací súd sa nestotožnil ani s obranou žalovaného, že dobrovoľná úhrada faktúr je vo svojej podstate uznaním záväzku, čím je založená právna domnienka existencie záväzku v čase uznania, pričom žalobca v súlade s § 192 CSP v konaní pred súdom prvej inštancie nepredložil dôkaz opaku. Odvolací súd poukázal na to, že nejde o záväzok s deliteľným predmetom plnenia a ani o čiastočné plnenie žalobcom (situácia kedy by poskytoval žalovanému len časť plnenia, hoci podľa zmluvy mal poskytnúť celé), a nie je splnená ani ďalšia zákonná podmienka, pretože nemožno usudzovať, že by žalobca plnením uznal účtovaný záväzok. V konaní bolo totiž preukázané, že žalobca platby uhrádzal preto, lebo mu túto povinnosť ukladalo neústavné znenie vyhlášky.

12. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Navrhol, aby dovolací súd zmenil odvolací rozsudok tak, že žalobu ako nedôvodnú zamietne, alternatívne aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu, prípadne aj spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátil na ďalšie konanie. Súčasťou dovolania bol aj návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

13. Žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) v podanom dovolaní sformuloval tri právne otázky, od ktorých vyriešenia malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu, a pri ktorých riešení sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Prvú právnu otázku vymedzil nasledovne: „Ak bola v zmysle časti určitého právneho predpisu (ďalej len „časť právneho predpisu“) na vykonanie peňažného plnenia určitá skutočnosť (ďalej len „rozhodná skutočnosť“) a počas účinnosti časti právneho predpisu rozhodná skutočnosť nastala a subjektom A bolo následne vykonané a subjektom B prijaté peňažné plnenie, ktorého právnym dôvodom bola rozhodná skutočnosť, a neskôr ústavný súd rozhodol o nesúlade časti právneho predpisu s ústavou, v dôsledku čoho časť právneho predpisu stratila účinnosť v zmysle § 41a ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a o konaní pred ním, a preto rozhodná skutočnosť prestala byť do budúcnosti (ex nunc) v zmysle takto spôsobenej zmeny právneho predpisu právnym dôvodom na vykonanie peňažného plnenia, platí, že plnenie prijaté subjektom B sa bude spätne (ex tunc) v súdnom konaní považovať za plnenie prijaté bez právneho dôvodu, hoci peňažné plnenie bolo prijaté subjektom B v súlade s vtedy účinnou časťou právneho predpisu a táto uzavretá skutková situácia má byť predmetom posudzovania a rozhodovania v súdnom konaní začatom až po vyhlásení nálezú ústavného súdu v zbierke zákonov, pretože subjekt A nepodal žalobu skôr?“ (ďalej len „prvá právna otázka“).

14. K prvej právnej otázke dovolateľ poukázal na nasledujúce rozhodnutia ústavného súdu: uznesenie č. k. PLz. ÚS 1/06-4 z 11. októbra 2006, nález č. k. I. ÚS 51/06-26 z 8. júna 2006, uznesenie č. k. III. ÚS 24/06-9 z 11. januára 2006 a uznesenie sp. zn. PL. ÚS 4/2018 zo 4. apríla 2018. Uvedené rozhodnutia podľa mienky dovolateľa prijali záver, že nálezy o nesúlade majú účinky ex tunc v dvoch prípadoch: (i) v prípade, ktorý bol do momentu uverejnenia nálezú ústavného súdu o nesúlade v Zbierke zákonov už právoplatne skončený (judikovaný), ale z ktorého plynúca povinnosť nebola ešte vymožená; (ii) v prípade, ktorý v momente uverejnenia nálezú ústavného súdu o nesúlade v Zbierke zákonov právoplatne skončený ešte nebol (ale už prebiehal). Inak má z predmetných rozhodnutí vyplývať, že nálezy o nesúlade majú účinky ex nunc. Podľa dovolateľa tak podstata nesprávneho právneho posúdenia veci a odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri prvej právnej otázke spočíva v tom, že odvolací súd nesprávne priznal nálezú ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 17/2014 z 22. júna 2016 (ďalej aj „Nález“) účinky ex tunc. V čase uverejnenia nálezú bol právny vzťah medzi sporovými stranami už skončovaný a neprebíhalo ešte súdne konanie o vrátenie zaplatených platieb za prístup. Pokiaľ by súdy dospeli k záveru, že účinky nálezú pôsobia iba do budúcnosti, nie je žiadny dôvod, aby žalovaný mal vrátiť zaplatené platby za prístup. Dovolateľ v tejto súvislosti poukázal aj na znenie § 41a ods. 1 a § 41b zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a konaní pred ním v znení účinnom v čase zverejnenia nálezú a na nález

ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 40/06, ktorý mal riešiť obdobnú situáciu, a v ktorom ústavný súd vyslovil, že z textu § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že sa nevzťahuje na povinnosti, ktoré vznikli priamo zo zákona alebo z právnych vzťahov medzi sporovými stranami (napr. zmluvy). V uvedenom prípade má ísť o rovnakú situáciu, kedy na základe protiústavného predpisu nastal určitý právny následok, ktorým bol právny vzťah skonsumovaný. Podľa názoru dovolateľa, odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď nález priznal v tejto veci účinky ex tunc.

15. Druhú právnu otázku dovolateľ vymedzil nasledovne: „Bolo v období od 1. januára 2014 do 31. decembra 2015 dostatočným právnym základom pre platbu výrobcu elektriny za prístup do distribučnej sústavy (G-komponent) dojednanie služby prístupu do distribučnej sústavy medzi výrobcou a prevádzkovateľom distribučnej sústavy?“ (ďalej len „druhá právna otázka“). Na vysvetlenie uviedol, že ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v tomto prípade reprezentuje publikovaný nález, ktorý prijal záver, že dostatočným právnym základom na platenie platby za prístup v rozhodnom období bola zmluva o dojednaní služby prístupu do sústavy, a to aj bez služby distribúcie. Odklon odvolacieho súdu pri právnom posúdení veci spočíva v tom, že podľa odvolacieho súdu mohla byť právnym dôvodom platenia platby za prístup v rozhodnom období jedine zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a o distribúcii elektriny, ktorej predmetom sú všetky služby vymenované v § 26 ods. 5 zákona o energetike, teda aj služba distribúcie. Žalobca ale nebol dodávateľom v zmysle zákona o energetike, bol len výrobcom, ktorý nemal dôvod uzatvárať zmluvu aj na službu distribúcie elektriny. Právne posúdenie prijaté odvolacím súdom je podľa dovolateľa neprimerané a nespravodlivé a výklad zvolený odvolacím súdom vlastne znamená, že účelom nálezu je, aby výrobca nemal nikdy povinnosť platiť platbu za prístup. Odvolací súd uskutočnil striktné formálny jazykový výklad ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o energetike a nezohľadnil účel právnej normy. Napokon dovolateľ poukázal aj na dôvodovú správu k novele zákona o energetike, účinnnej od 1.01.2019, v ktorej sa uvádza, že sa ňou spresňuje definícia zmluvy o prístupe a distribúcii elektriny tak, že zmluva o prístupe a distribúcii elektriny nemusí nutne obsahovať aj distribúciu elektriny, ak túto službu výrobca elektriny nevyužíva.

16. Tretiu právnu otázku vymedzil dovolateľ nasledovne: „Predstavuje prístup výrobcu elektriny do distribučnej sústavy jeho právo vpúšťať ním vyrobenú elektrinu do distribučnej sústavy?“ (ďalej len „tretia právna otázka“). Odvolací súd sa mal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu tým, že podľa názoru odvolacieho súdu ide o prístup do sústavy len vtedy, keď výrobca elektriny, okrem toho, že ním vyrobenú elektrinu vpúšťa do distribučnej sústavy, zabezpečuje aj jej prepravu k odberateľom (čiže zároveň využíva aj distribúciu). Zároveň odvolací súd tvrdil, že výrobca v skutočnosti prístup do sústavy nevyužíva a nepotrebuje, keďže prístup bez distribúcie nie je možný. Dovolateľ poukázal na ust. § 2 písm. b/ bod 12.2 zákona o energetike, podľa ktorého sa prístupom do distribučnej sústavy rozumie právo využívať distribučnú sústavu v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity. Aj ústavný súd mal v náleze ozrejmiť, že pod prístupom do regionálnej distribučnej sústavy je potrebné rozumieť právo „vpúšťať“ do distribučnej sústavy vyrobenú elektrinu. Podľa dovolateľa nie je správny ani záver, že žalobca nepotreboval prístup do distribučnej sústavy, ale na vpúšťanie elektriny do distribučnej sústavy mu postačovalo pripojenie. Pripojenie podľa dovolateľa síce technicky umožňuje vyrobenú elektrinu vpustiť do sústavy, avšak z právneho hľadiska ho na to oprávňuje prístup do distribučnej sústavy.

17. Dňa 26.02.2020 bolo súdu prvej inštancie doručené podanie dovolateľa, označené ako „Predloženie uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/18/2019“. Uvedeným podaním dovolateľ podľa vlastného vyjadrenia nezamýšľal meniť alebo dopĺňať dovolacie dôvody, chcel len poukázať na to, že prijaté závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) v predložennom uznesení je možné použiť na ním vymedzené právne otázky. Podľa dovolateľa najvyšší súd v predmetnom rozhodnutí vôbec nespomína potrebu uzatvoriť zmluvu o prístupe a súčasne aj o distribúcii elektriny. Ďalej poukázal na správanie žalobcu a jeho záujem pôsobiť na trhu s elektrinou, čo je podľa dovolateľa v spojení s predloženým uznesením najvyššieho súdu potrebné vykladať tak, že žalobca mal vôľu uzatvoriť so žalovaným zmluvu o prístupe. Žalobca pôsobil na trhu s elektrinou ako výrobca, mal prístup do distribučnej sústavy žalovaného (mal právo vpúšťať do nej elektrinu) a prístup do distribučnej sústavy žalovaného aj využíval (vpúšťal do nej elektrinu), preto sa nemôže brániť, že

nemal vôľu uzatvoriť zmluvu o prístupe so žalovaným a že ju ani nepotreboval.

18. Žalobca sa k dovolaniu žalovaného vyjadril podaním zo dňa 21.02.2020. Poukázal na výklad ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, prijatý v publikovanom rozhodnutí najvyššieho súdu R 71/2018, z ktorého vyplýva, že dovolateľ nemôže zakladať prípustnosť dovolania uplatneného pre odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu na rozhodnutiach ústavného súdu. Ďalej poukázal aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/21/2017, 3Cdo/25/2018, 1Cdo/8/2019 a 4Obdo/55/2018, ktoré sa zaoberali vysvetlením pojmu „dovolací súd“ pre účely ust. § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Citoval aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/1/2018, 2ObdoV/19/2017, 3Cdo/50/2019 a 3Cdo/228/2018, ktoré sa výslovne zaoberali otázkou, či aj rozhodnutia ústavného súdu je možné považovať za rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, pričom dospeli k záveru, že to možné nie je. Právny názor, prezentovaný v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/159/2017, na ktoré poukazoval žalovaný, je teda prekonaný a prípustnosť dovolania žalovaného podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nie je možné založiť na odklone od rozhodnutí ústavného súdu. Dovolanie žalovaného je z uvedeného dôvodu potrebné odmietnuť, keďže najvyšší súd nie je oprávnený nahrádzať aktivitu dovolateľa a sám identifikovať rozhodnutia, od ktorých sa mohol odvolací súd odkloniť.

19. Vo vzťahu k prvej dovolateľom vymedzenej právnej otázke žalobca uviedol, že hmotnoprávne účinky derogačného nálezu ústavného súdu už boli najvyšším súdom riešené, a to v rozhodnutiach sp. zn. 1Obdo/4/2006, 2Obdo/6/2009, 2Obdo/20/2009, 1Obdo/8/2006, 4Obdo/28/2008 a 1Obdo/12/2006, ktoré na danú právnu otázku dali odpoveď, že v prípade, ak neexistuje právoplatné rozhodnutie vo veci, všeobecný súd nemôže aplikovať neústavnú právnu úpravu. Hmotnoprávne účinky derogačného nálezu ústavného súdu v takom prípade nastávajú ex tunc. Derogačné nálezy ústavného súdu majú zároveň účinky ex tunc, aj ex nunc, avšak inak sa prejavujú. Tvrdenie dovolateľa, že účinky nálezu sú v tomto prípade výlučne ex nunc, je nesprávne. Zjednocujúce stanovisko, na ktoré poukázal aj dovolateľ, dáva v tejto otázke jasnú odpoveď, že hmotnoprávne účinky nálezu v neskončených veciach nastávajú ex tunc. Rešpektovaním právneho názoru dovolateľa by podľa žalobcu mohla vzniknúť situácia, kedy by ktorýkoľvek ústredný orgán štátnej správy mohol kedykoľvek vytvoriť neústavnú platbu a dotknuté subjekty by sa nikdy nemohli domôcť nápravy. Vo vzťahu k právnomu názoru dovolateľa, že ex tunc účinky derogačného nálezu sa môžu vzťahovať len na prípady už začatých a ešte neskončených konaní, žalobca uviedol, že takýto právny názor priamo odporuje zjednocujúcemu stanovisku ústavného súdu, keďže v prípade posudzovanom ústavným súdom išlo práve o situáciu, kedy žaloba bola podaná po vydaní derogačného nálezu. Zjednocujúce stanovisko nerozlišovalo, kedy bola podaná žaloba, ale rozhodujúcim kritériom bolo, či už v danej veci bolo právoplatne rozhodnuté. Zároveň ďalšie tri rozhodnutia ústavného súdu, a to sp. zn. I. ÚS 60/06, I. ÚS 159/06 a I. ÚS 320/06, sa týkali situácie, kedy žaloba bola podaná až po vydaní derogačného nálezu. Aj najvyšší súd vo vyššie označených rozhodnutiach akceptuje ex tunc účinky derogačného nálezu, a to bez ohľadu na deň podania žaloby.

20. K druhej právnej otázke žalobca uviedol, že výklad učinенý dovolateľom nemá oporu v hmotnom práve a priamo odporuje aj právnym záverom nálezu. Ústavný súd v náleze zreteľne vyslovil, že právnym základom pre inkasovanie platieb za prístup je zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny s náležitosťami podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, t. j. aj so zmluvným dojednaním distribúcie. Podľa zákona o energetike je možné prístup do distribučnej sústavy dohodnúť výlučne v zmluve o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike. Ak takáto zmluva neexistuje, podľa žalobcu neexistuje ani právny základ pre účtovanie platby za prístup. Uvedené vyplýva priamo z definície obsiahnutej v § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike. Vzhľadom na verejnoprávny a kogentný charakter predmetných ustanovení nie je možné dohodnúť prístup do distribučnej sústavy na základe inej zmluvy, ako vymedzuje zákon o energetike.

21. Pokiaľ dovolateľ poukázal na úpravu „zmluvy o prístupe“ v ustanovení § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, ide podľa žalobcu o jediné miesto, kde tento predpis používa skrátený tvar „zmluva o prístupe“ namiesto „zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“. Pritom nejde o označenie nového zmluvného typu a stále platí definícia prístupu do distribučnej sústavy upravená v § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike. Žalobca poukázal aj na

ustanovenie § 31 ods. 2 písm. i/ zákona o energetike, ktoré už „hovorí“ o povinnosti prevádzkovateľa uzatvoriť „zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“. Zároveň ustanovenie § 27 zákona o energetike, ktoré používa pojem „zmluva o prístupe“, je systematicky zaradené v časti „Práva a povinnosti výrobcu elektriny“ a neupravuje nové zmluvné vzťahy. Aj znenie Vyhlášky odkazuje na „zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“. Žalobca poukázal aj na nález ústavného súdu, ktorý v bode 21.5 odôvodnenia uviedol, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať určité platby (ceny) za prístup do distribučnej sústavy vzniká v zmysle § 26 ods. 5 v spojení s § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Ústavný súd teda vyslovene spája ust. § 27 ods. 1 písm. b/ s ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike a nevidí v ust. § 27 ods. 1 zákona o energetike odlišný zmluvný typ. Pokiaľ aj ústavný súd v náleze používa namiesto označenia „zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“ len skrátený názov „zmluva o prístupe“, tak to neznamena, že rozlišuje zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny a zmluvu o prístupe. Ústavný súd používa celý názov len pri presnej citácii alebo parafrázovaní konkrétnych referenčných noriem. Je potom absurdné tvrdiť, že ústavný súd v celom odôvodnení nálezu opakovane riešil inú zmluvu, ako tú, na ktorú odkazuje ust. § 2 písm. a/ bod 12 zákona o energetike a znenie Vyhlášky. Vo vzťahu k argumentácii dovolateľa, že výrobca elektriny vlastne ani nemôže uzatvoriť zmluvu o distribúcii elektriny, žalobca poukázal na ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike, ktoré používa pojem „účastník trhu s elektrinou“, ktorým je podľa zákonnej definície, obsiahnutej v § 15 ods. 2 zákona o energetike, aj výrobca elektriny. Názor dovolateľa zároveň odporuje nálezu ústavného súdu, ktorý pri výrobcovi elektriny odkazuje na uzatváranie zmluvy podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, teda zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Odkaz dovolateľa na novelu zákona o energetike, uskutočnenú zákonom č. 309/2018 Z. z. a jej dôvodovú správu je podľa žalobcu rovnako nesprávny, pretože novelou sa podstatne mení samotný pojem prístupu do distribučnej sústavy a aj právna úprava zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Uvedená novela sa zároveň vzťahuje až na platby za prístup od 1.01.2019.

22. Dovolanie žalovaného nie je podľa žalobcu dôvodné ani v tretej právnej otázke. Prístup do distribučnej sústavy je totiž legálne definovaný pojem a priamo právna úprava ho neoddeliteľne spája s distribúciou elektriny. Aj ústavný súd v náleze vyslovil, že pod pojmom prístup do distribučnej sústavy sa rozumie vpúšťanie elektriny do sústavy na účely jej prenosu k odberateľom, resp. iným účastníkom trhu. Dovolateľ opomína práve časť „na účely jej prenosu k odberateľom“. Pojem „vpúšťať“ si dovolateľ vytrhol z kontextu rozhodnutia ústavného súdu a vyložil si ho po svojom. Zákon o energetike jednoznačne definuje, o aké využívanie distribučnej sústavy ide v prípade využívania prístupu, a teda ide o využívanie distribučnej kapacity, a to na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike. Prístup do distribučnej sústavy je podľa legálnych definícií neoddeliteľne spojený s prepravou elektriny distribučnou sústavou koncovému odberateľovi. Dovolateľ zároveň opomína pojem „distribučná kapacita“, a to napriek tomu, že jej využívanie je pojmovým znakom definície prístupu podľa zákona o energetike. Distribučná kapacita predstavuje údaj o množstve elektriny, ktorá má byť od výrobcu elektriny prepravená inému subjektu, a to pomocou, resp. s využitím distribučnej sústavy. Práve distribučná kapacita je jednou z podstatných náležitostí zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Dovolateľ sa snaží navodiť dojem, že pre využívanie distribučnej kapacity nie je potrebné, aby dochádzalo k využitiu služby distribúcie, čo je podľa žalobcu logicky nesprávny záver. Vo vzťahu k právnym aktom Európskej únie žalobca opätovne poukázal na nález, v ktorom ústavný súd uviedol, že vo vzťahu k výberu poplatkov za prístup do distribučných sústav smernica v týchto článkoch mlčí. Zároveň rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-239/07, Sabatuskas a iní, kde dovolateľ odkazuje na názor generálnej advokátky, že „prístup do sústavy sa chápe ako právo užívať elektrické sústavy a že pripojenie zodpovedá fyzickému spojeniu so sústavou“, nemá podľa žalobcu so slovenskou právnou úpravou nič spoločné a dovolateľ opomenul riešiť to, akým spôsobom boli v danom členskom štáte preberané ustanovenia primárneho a sekundárneho práva Európskej únie v oblasti energetiky.

23. K vyjadreniu žalobcu zaslal dovolateľ svoje vyjadrenie zo dňa 02.06.2020 (dovoláciu repliku). Argumentoval tým, že pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je potrebné

prihliadať aj na rozhodnutia ústavného súdu v rámci ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Pokiaľ však aj najvyšší súd dospeje k záveru, že dovolanie žalovaného nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP prípustné, nič mu nebráni posúdiť prípustnosť dovolania aj podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Vo vzťahu k účinkom nálezu ústavného súdu dovolateľ poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2018 z 24. januára 2018, z ktorého vyplýva, že účinky derogačného nálezu ústavného súdu nastávajú v zásade ex nunc, s výnimkami výslovne normovanými, ktoré nemožno analogicky rozširovať.

24. Dňa 21.08.2020 bol súdu prvej inštancie doručený návrh žalobcu na prerušenie dovolacieho konania, a to vzhľadom na prebiehajúce konanie o ústavnej sťažnosti proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/18/2019 zo dňa 20. novembra 2019, ktorého výsledok môže byť podstatný pre rozhodnutie v tejto veci. O tomto návrhu žalobcu na prerušenie dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 1Obdo/40/2020 z 21. júla 2021 tak, že prvým výrokom rozhodol o prerušení dovolacieho konania do rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti vedenej pod č. k. Rvp 352/2020 a druhým výrokom odložil vykonateľnosť rozsudku súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu, a to až do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalovaného.

25. K dovolacej replike žalovaného sa vyjadril žalobca podaním zo dňa 30.11.2020, v ktorom uviedol, že dovolací súd by už nemal prihliadať na vyjadrenia dovolateľa. Dovolateľ nemá podľa žalobcu v dovolacom konaní právo na „dupliku“ (žalobca má zrejme na mysli dovolaciu repliku - poznámka dovolacieho súdu). Následne sa opätovne zaoberal účinkami derogačného nálezu ústavného súdu a namietal, že argumentácia dovolateľa o „uzatvorenej skutkovej situácii“ nemá svoj základ v rozhodnutiach ústavného súdu a ani v rozhodnutiach najvyššieho súdu. Ak by aj žalobca platbu za prístup neuhradil, dovolateľ by si ju započítal, a aj tak by došlo k „uzatvoreniu skutkového stavu“, čiže podľa výkladu dovolateľa, by neskorší derogačný nález ústavného súdu nikdy žalobcovi nepomohol.

26. Žalovaný podaním zo dňa 27.05.2022, označeným ako „Doplnenie argumentácie žalovaného o aktuálnu rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít“, vo vzťahu k účinkom derogačného nálezu ústavného súdu, poukázal na uznesenia pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 24/2020 z 21. októbra 2020 a sp. zn. PL. ÚS 5/2021 z 12. mája 2021. Vo vzťahu k platbe za prístup do distribučnej sústavy poukázal na uznesenia ústavného súdu, vydané v konaniach sp. zn. III. ÚS 167/2022 a sp. zn. III. ÚS 257/2020.

27. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 167/2022-250 zo dňa 24. marca 2022 odmietol ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/18/2019 z 20. novembra 2019 ako zjavne neopodstatnenú, čím odpadol dôvod, pre ktorý bolo dovolacie konanie prerušené.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP a contrario) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a zároveň dôvodné.

29. Žalovaný svoje dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci v troch právnych otázkach, pri ktorých riešení sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

30. Dovolací súd, po oboznámení sa s dovolaním žalovaného a aj následnými vyjadreniami sporových strán dospel k záveru, že v prvom rade bude potrebné sa zaoberať druhou právnou otázkou dovolateľa. Obrana žalovaného v spore totiž primárne spočívala v tvrdení, že titulom na výber platby za prístup bola uzatvorená zmluva so žalobcom, ktorú odvolací súd (zhodne so súdom prvej inštancie) vyhodnotil ako absolútne neplatný právny úkon. Pokiaľ by dovolací súd dospel k záveru, že medzi žalobcom a žalovaným bola platne uzatvorená zmluva, na podklade ktorej bol žalovaný oprávnený žiadať od žalobcu platbu za prístup, nebolo by už potrebné riešiť právnu otázku účinkov derogačného nálezu ústavného súdu. Právna úprava obsiahnutá vo vyhláske ÚRSO č. 221/2013 Z. z. rovnako primárne vychádzala z

predpokladu uzatvorenej zmluvy a až následne upravovala povinnosť platby aj v prípade, ak zmluva uzavretá nebola. Preto je podľa dovolacieho súdu potrebné v prvom rade vyriešiť otázku, či odvolací súd správne posúdil (ne)platnosť zmluvy uzatvorenej medzi sporovými stranami.

31. Podstatou druhej právnej otázky dovolateľa je právne posúdenie Zmluvy o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto, číslo zmluvy: ZPV/2014/251 zo dňa 19.03.2014 (ďalej aj „Zmluva o prístupe“), v ktorej bol medzi sporovými stranami dohodnutý prístup do distribučnej sústavy, nie však distribúcia elektriny. Uvedenú zmluvu o prístupe sporové strany uzatvorili za účinnosti zákona o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z.). Na základe skutkového stavu ustáleného súdmi oboch inšancií bolo zároveň preukázané, že žalobca platil žalovanému na základe vystavených faktúr platbu za prístup do distribučnej sústavy (tzv. G-komponent).

32. Uvedená právna otázka nebola v čase podania dovolania predmetom dovolacieho prieskumu, preto dovolací súd vzhľadom na túto časť dovolania žalovaného jeho prípustnosť podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (právna otázka nebola dovolacím súdom vyriešená). Pokiaľ aj dovolateľ namietal odklon odvolacieho súdu pri riešení druhej právnej otázky od nálezů ústavného súdu č. k. PL. ÚS 17/2014-132 z 22. júna 2016, dovolací súd sa s uvedeným názorom nestotožnil. Právne závery vyslovené ústavným súdom v predmetnom náleze nie sú podľa názoru dovolacieho súdu komplexnou odpoveďou na dovolateľom vymedzenú právnu otázku, nereflektujú skutkový stav ustálený v danej posudzovanej veci a aj podľa ústavného súdu dopadajú na situácie, kde zmluvný základ pre účtovanie platby za prístup do distribučnej sústavy absentuje (k uvedenému porovnajte nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 257/2020-256 zo 14. decembra 2021 a nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 167/2022-250 z 24. marca 2022). Podstatou dovolateľom namietaného nesprávneho právneho posúdenia je posúdenie, či prišlo k platnému uzatvoreniu zmluvy o prístupe, čo je krok predchádzajúci prípadnej aplikácii záverů nálezů, ktoré by sa aplikovali až v prípade, ak by dovolací súd dospel k záveru, že zmluvný základ skutočne absentuje.

33. Zmyslom dovolateľom naformulovanej druhej právnej otázky je zodpovedanie otázky, či v prípade, že výrobca elektriny uzatvoril za účinnosti zákona o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z.) s prevádzkovateľom distribučnej sústavy zmluvu, ktorej predmetom bolo dohodnutie prístupu do distribučnej sústavy bez dohodnutia distribúcie elektriny, je možné takúto zmluvu považovať za zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny v zmysle § 26 ods. 5 zákona o energetike, na základe ktorej bolo možné žalobcovi fakturovať platbu za prístup. S uvedeným právnym posúdením potom neoddeliteľne súvisí právny záver vyslovený odvolacím súdom, že takáto zmluva o prístupe uzatvorená medzi sporovými stranami je neplatná. Ide preto nepochybne o otázku, ktorá bola pre rozhodnutie odvolacieho súdu podstatná (kľúčová).

34. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inšancie uzavrel, že žalobca ako výrobca elektriny nemal so žalovaným ako prevádzkovateľom distribučnej sústavy uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny s obsahovými náležitosťami podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike. Zmluvou o prístupe uzatvorenou medzi sporovými stranami sa žalovaný ako prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy zaviazal žalobcovi ako užívateľovi umožniť prístup do regionálnej distribučnej sústavy v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity odovzdávacieho miesta podľa čl. 3 zmluvy o prístupe a za dohodnutých podmienok po splnení technických a obchodných podmienok prevádzkovateľa regionálnej distribučnej sústavy. Žalobca sa v zmluve o prístupe zaviazal zaplatiť žalovanému platbu za prístup do regionálnej distribučnej sústavy. Predmetom zmluvy o prístupe nebol tretí prvok, ktorým je záväzok prevádzkovateľa distribučnej sústavy prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity (distribúcia elektriny). Podľa odvolacieho súdu je Zmluva o prístupe uzatvorená medzi sporovými stranami absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre obchádzanie zákona o energetike. Cieľom Zmluvy o prístupe bolo podľa názoru odvolacieho súdu obísť zákonnú úpravu platby za prístup.

35. Podľa § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike sa na účely tohto zákona rozumie všeobecne prístupom do sústavy alebo do siete, prístup na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a

distribúcii elektriny, pričom prístupom do distribučnej sústavy sa rozumie právo využívať sústavu v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity.

36. Podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, zmluvou o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny sa zaväzuje prevádzkovateľ distribučnej sústavy rezervovať dohodnutú distribučnú kapacitu, umožniť prístup do sústavy a prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy, a účastník trhu s elektrinou sa zaväzuje zaplatiť cenu za poskytnutie distribučných a súvisiacich služieb.

37. Podľa § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, výrobca elektriny má právo uzatvoriť zmluvu o prístupe do sústavy, ak spĺňa technické podmienky a obchodné podmienky prístupu do sústavy.

38. Zo skutkového stavu ustáleného odvolacím súdom (§ 442 CSP) vyplýva, že sporové strany uzatvorili dňa 19.03.2014 Zmluvu o prístupe, ktorej predmet bol v čl. I vymedzený ako záväzok žalovaného umožniť užívateľovi prístup do regionálnej distribučnej sústavy v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity definovaného odovzdávacieho miesta a záväzok žalobcu zaplatiť žalovanému platbu za prístup do regionálnej distribučnej sústavy podľa tejto zmluvy. Podľa čl. II ods. 1 Zmluvy o prístupe mal žalovaný vystavovať žalobcovi faktúru za prístup do sústavy vo výške podľa príslušných platných a účinných rozhodnutí ÚRSO a všeobecne záväzných právnych predpisov, a to mesačne. Čl. II ods. 4 Zmluvy o prístupe doplnil, že ostatné platobné a fakturačné podmienky sú uvedené v platných a účinných Obchodných podmienkach, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť zmluvy. Podľa čl. IV ods. 2 veta druhá Zmluvy o prístupe sa na právne vzťahy, práva a povinnosti z nich vyplývajúce, ktoré vznikli pred účinnosťou tejto zmluvy, no najskôr od 1.01.2014 a týkajúce sa predmetu tejto zmluvy, budú vzťahovať ustanovenia tejto zmluvy. V záverečných ustanoveniach sa sporové strany dohodli (čl. VII ods. 7.), že pokiaľ nie je v zmluve vrátane jej príloh uvedené inak, riadia sa právne vzťahy vyplývajúce z tejto zmluvy ustanoveniami zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.

39. Ústavný súd v náleze vyslovil, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať určité platby (ceny) za prístup do distribučnej sústavy vzniká v zmysle § 26 ods. 5 v spojení s § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Uzatvorenie tejto zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy je fakultatívnou možnosťou (právom) výrobcu elektriny, na rozdiel od zmluvy o pripojení do distribučnej sústavy, uzatvorenie ktorej je povinnosťou výrobcu elektriny v zmysle § 27 ods. 2 písm. a/ zákona o energetike.

40. Z citovanej právnej úpravy, ako aj z výkladu uskutočneného v náleze ústavným súdom vyplýva, že pri platbe za prístup do distribučnej sústavy zákonodarca nestanovil túto povinnosť zákonom, ale do verejnoprávnej úpravy obsiahnutej v zákone o energetike vniesol súkromnoprávny prvok v podobe uzatvárania zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny v zmysle § 26 ods. 5 a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, ktorá je následne právnou skutočnosťou zakladajúcou záväzkový vzťah medzi výrobcou elektriny a prevádzkovateľom distribučnej sústavy, z ktorého vzniká pre výrobcu elektriny (okrem iného) povinnosť platiť prevádzkovateľovi distribučnej sústavy platbu za prístup a prevádzkovateľovi distribučnej sústavy vzniká (okrem iného) právo platbu za prístup od výrobcu elektriny požadovať.

41. Zákonodarca mal však zároveň v zákone o energetike účinnom od 1.01.2013 záujem normovať (konkrétne v § 26 ods. 5 zákona o energetike), čo má byť obsahom zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, pričom v znení účinnom do 31.12.2018 je zahrnutý aj záväzok prevádzkovateľa distribučnej sústavy „prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy“. Práve výklad ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o energetike v znení účinnom do 31.12.2018 v nadväznosti na ustanovenie § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o

energetike, sa stal otázkou v aplikačnej praxi nejasnou a problematickou, čoho dôsledkom je aj posudzovaný spor.

42. Vo vzťahu k predchádzajúcej právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 656/2004 Z. z., najvyšší súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach (napr. uznesenia vo veciach sp. zn. 3Obdo/18/2019, 1Obdo/18/2019, 2Obdo/15/2019 a 1Obdo/13/2019) vyslovil právny názor, ktorý je možné považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, že pri právnom vzťahu založenom za účinnosti zákona č. 656/2004 Z. z. nebolo možné, aby výrobca elektriny uzatvoril s prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy zmluvu o pripojení do distribučnej sústavy bez toho, aby súčasne neuzatvoril aj zmluvu o prístupe (resp. aby táto zmluva nebola súčasťou zmluvy o pripojení). Uvedený právny názor však vychádzal z odlišnej právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 656/2004 Z.z., a to najmä z povinnosti výrobcu elektriny uzatvoriť zmluvu o prístupe a o pripojení k sústave s prevádzkovateľom sústavy (§ 21 ods. 2 písm. a/ zákona č. 656/2004 Z. z.), a tomu zodpovedajúcej povinnosti prevádzkovateľa sústavy uzatvoriť s výrobcom elektriny zmluvu o prístupe a zmluvu o pripojení k sústave (§ 24 ods. 2 písm. h/ zákona č. 656/2004 Z. z.). Tento právny názor vyslovený najvyšším súdom bol preskúmaný aj ústavným súdom, ktorý uznesením č. k. III. ÚS 167/2022-250 z 24. marca 2022 ústavné sťažnosti smerujúce proti viacerým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré prijali zhodný právny záver, ako zjavne neopodstatnené odmietol. Právna úprava obsiahnutá v zákone o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z.) priniesla zmeny v tom smere, že uzatvoriť zmluvu o prístupe do sústavy už bolo právom a nie povinnosťou výrobcu elektriny (§ 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike) a tiež novozavedením obsahovej definície zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny (§ 26 ods. 5 zákona o energetike).

43. S poukazom na uvedené, dovolací súd pristúpil k posúdeniu právneho záveru odvolacieho súdu o neplatnosti Zmluvy o prístupe, uzatvorenej medzi žalobcom ako výrobcom elektriny a žalovaným ako prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy, pre obchádzanie zákona o energetike a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Dovolanie žalovaného je tak v časti druhej právnej otázky nielen prípustné, ale je aj dôvodné.

44. Na odôvodnenie dovolací súd uvádza, že jazykový (inak tiež gramatický alebo doslovný) výklad právnej normy predstavuje len prvotné priblíženie sa k aplikovanej právnej norme. Aj ústavný súd vo svojom náleze sp. zn. III. ÚS 72/2010 zo 4. mája 2010 vyslovil, že v súvislosti s výkladom a aplikáciou príslušných právnych predpisov musí súd prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania. Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu. Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov, ktorá zahŕňa aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov, je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Jazykový výklad nie je jedinou metódou výkladu právnej normy, dostupnou orgánu aplikujúcemu právo.

45. Ďalej dovolací súd poukazuje aj na odôvodnenie nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 341/07 z 1. júla 2008, ktorý k výkladu právnej normy uskutočňovanému všeobecnými súdmi uviedol, že pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého

jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamená výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona.

46. Podľa názoru dovolacieho súdu, pri výklade ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o energetike, v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, vo vzťahu k právnomu záveru, či je možné uzavrieť platnú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, na podklade ktorej bude prevádzkovateľ distribučnej sústavy oprávnený žiadať od výrobcu elektriny zaplatenie platby za prístup, a ktorá nebude obsahovať (aj) dojednanie o distribúcii elektriny, je potrebné zohľadniť aj to, aké právne vzťahy sú právnou normou upravované, a z toho dôvodu i na technické aspekty upravovaných právnych vzťahov, kedy nepochybne nie je žiadúce, aby súdom učinенý výklad právnej normy predpokladal právne vzťahy, ktoré reálne nevznikajú alebo vznikajú v odlišnom rozsahu.

47. Zákon o energetike osobitne definuje prístup do distribučnej sústavy (§ 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike) a osobitne definuje distribúciu elektriny ako prepravu elektriny distribučnou sústavou na časti vymedzeného územia na účel jej prepravy odberateľom elektriny (§ 2 písm. b/ bod 4 zákona o energetike). Z pohľadu zákona o energetike ide teda o dva rozdielne pojmy, ktorým v realite zodpovedajú rôzne objektívne existujúce javy. Prístupom do distribučnej sústavy sa rozumie právo využívať distribučnú sústavu (t. j. právo „vpúšťať“ do distribučnej sústavy výrobcom vyrobenú elektrinu) v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity a distribúciou elektriny sa rozumie preprava vpustenej elektriny distribučnou sústavou na časti vymedzeného územia na účel jej prepravy odberateľom elektriny. Aj z rozhodnutí ÚRSO vyplýva, že je osobitne určovaná tarifa za prístup do distribučnej sústavy a osobitne je určovaná tarifa za distribúciu elektriny, pričom platba za distribúciu elektriny nebola žalobcovi fakturovaná. Žalobcovi bola žalovaným faktúrovaná iba platba za prístup do distribučnej sústavy. Aj platba za prístup do distribučnej sústavy a platba za distribúciu elektriny sú teda dve oddeliteľné platby.

48. Je zrejmé, že odvolací súd pri právnom posúdení platnosti zmluvy o prístupe a aplikácii ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o energetike, v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, vychádzal výlučne z jazykového výkladu ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o energetike, kde identifikoval spojku „a“ pred časťou „prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity“ a následne v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike uzavrel, že prístup do distribučnej sústavy vzniká výlučne na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny so všetkými obsahovými náležitosťami vymedzenými v § 26 ods. 5 zákona o energetike, resp. že inou zmluvou prístup do distribučnej sústavy, a tým pádom ani povinnosť platiť platbu za prístup do distribučnej sústavy, vzniknúť nemôže. Odvolací súd pri takomto výklade nezohľadnil, že v prípade výrobcov elektriny objektívne vzniká situácia, kedy výrobcovia síce využívajú prístup do distribučnej sústavy, ale zároveň nevyužívajú službu distribúcie elektriny. Odvolací súd uskutočnil neprípustne formalistický výklad ustanovenia § 26 ods. 5 zákona o energetike v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike, nezohľadňujúc pritom ustanovenie § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, ktoré predpokladá „zmluvu o prístupe do sústavy“, a neuskutočnil výklad v súlade so zmyslom a účelom zákona. Dovolací súd si uvedomuje, že právna úprava prijatá zákonodarcom nebola perfektná a jednoznačná (zákon o energetike raz používa označenie „zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny“, ktorej obsah aj výslovne definuje a následne na inom mieste používa označenie „zmluva o prístupe do sústavy“, ktorej obsah už ale nedefinuje), o to viac však všeobecný súd musí dbať na uskutočnený výklad.

49. Z osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu o energetike vyplýva, že pri § 26 sa navrhuje v zákone vymedziť hlavné typy zmlúv na trhu s elektrinou. V prípadoch niektorých zmlúv takéto základné vymedzenie absentovalo, čo v praxi viedlo k nekonzistentnému používaniu pojmov a nejednotnej praxi pri využívaní jednotlivých zmluvných typov. K ustanoveniu § 2 zákona o energetike dôvodová správa obsahovala nasledujúce vysvetlenie: „V porovnaní s platným zákonom sa navrhuje úprava definície

prístupu do sústavy alebo do siete v nadväznosti na nové vymedzenie jednotlivých zmlúv týkajúcich sa prístupu do sústavy alebo siete. Zároveň sa v rámci definície vymedzuje obsah pojmu prístup do sústavy alebo siete. Zmena reaguje na skutočnosť, že v aplikačnej praxi dochádza často k zamene pojmov pripojenie a prístup.“

50. Z uvedeného znenia dôvodovej správy k zákonu o energetike, ako aj zo systematického označenia § 26 zákona o energetike ako „Základné zmluvné vzťahy na trhu s elektrinou“ vyplýva, že zákonodarcu nemal záujem v § 26 zákona o energetike taxatívne upraviť všetky zmluvné typy, ktoré sú účastníci trhu s elektrinou oprávnení uzatvárať. Rovnako z dôvodovej správy nevyplýva nevyhnutnosť alebo úmysel vždy spojiť v jednej zmluve prístup do distribučnej sústavy s distribúciou elektriny. Definícia prístupu do distribučnej sústavy obsiahnutá v § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike, (o.i.) prostredníctvom odkazu na zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny (ako jedného zo základných zmluvných typov definovaných zákonom o energetike), preto podľa dovolacieho súdu neznamena, že prístup do distribučnej sústavy by si výrobca s prevádzkovateľom distribučnej sústavy nemohli dohodnúť aj takou zmluvou, ktorá nebude obsahovať všetky obsahové náležitosti zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny vymedzené v § 26 ods. 5 zákona o energetike. Ad absurdum by výklad zvolený odvolacím súdom znamenal, že výrobcom elektriny by nikdy nemohlo vzniknúť právo na prístup do distribučnej sústavy bez toho, aby si s prevádzkovateľom distribučnej sústavy zároveň dohodli službu distribúcie elektriny, ktorú by ale reálne nevyužívali, pričom by za ňu mali platiť ďalšiu platbu popri platbe za prístup do distribučnej sústavy.

51. Dovolací súd zároveň považuje za potrebné poukázať na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/18/2019 z 20. novembra 2019, ktoré síce riešilo otázku právneho posúdenia viažuceho sa k aplikácii zákona č. 656/2004 Z. z., avšak vyslovilo záver, že ak bola medzi výrobcom elektriny a prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy uzatvorená zmluva o prístupe a o pripojení k sústave podľa zákona č. 656/2004 Z. z., táto zmluva neodporuje novej právnej úprave obsiahnutej v zákone o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z.), a preto aj za účinnosti zákona o energetike zostáva v platnosti. Už tento právny záver najvyššieho súdu dáva dovolateľovi (nepriamu) odpoveď na jeho druhú právnu otázku. Pokiaľ najvyšší súd uzavrel, že prístup do distribučnej sústavy, dohodnutý v zmluve o prístupe a o pripojení do distribučnej sústavy, zostáva v platnosti aj za účinnosti zákona o energetike, pretože nie je v rozpore s ustanoveniami zákona energetike, teda vrátane ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike a § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike, vyslovil tým, že aj za účinnosti zákona o energetike je možné prístup do distribučnej sústavy dohodnúť zmluvou, ktorá nebude obsahovať všetky náležitosti zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny definované v § 26 ods. 5 zákona o energetike. S vyššie uvedeným právnym záverom najvyššieho súdu sa stotožnil aj ústavný súd v uznesení č. k. III. ÚS 257/2020-256 zo 14. decembra 2021, keď poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, podľa ktorej zmluva o prístupe a o pripojení k sústave, uzatvorená podľa zákona č. 656/2004 Z. z., neodporuje neskoršej právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 251/2012 Z. z.

52. Neskoršia právna úprava zákona o energetike, zavedená zákonom č. 309/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela“) s účinnosťou od 1.01.2019 doplnila do § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike „a ak ide o výrobcu elektriny, prístupom do distribučnej sústavy sa rozumie právo dodávať elektrinu do distribučnej sústavy“ a zmenila znenie § 26 ods. 5 zákona o energetike nasledovne: „Zmluvou o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny sa zaväzuje prevádzkovateľ distribučnej sústavy rezervovať distribučnú kapacitu, umožniť prístup do sústavy a v prípade účastníka trhu s elektrinou iného ako výrobcu elektriny aj prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy, a účastník trhu s elektrinou sa zaväzuje zaplatiť cenu za prístup a cenu za poskytnutie distribučných služieb a súvisiacich služieb“. Zároveň podľa prechodného ustanovenia § 96f ods. 1 zákona o energetike účinného od 1.01.2019 sa zmluvy uzatvorené medzi prevádzkovateľom prenosovej sústavy alebo prevádzkovateľom distribučnej sústavy a výrobcom elektriny do 31. decembra 2018, ktorých predmetom je umožnenie prístupu výrobcu elektriny do

prenosovej sústavy alebo do distribučnej sústavy, považujú za zmluvy podľa § 26 ods. 4 alebo 5, aj keď neobsahujú záväzok prevádzkovateľa prenosovej sústavy alebo distribučnej sústavy prepraviť príslušné množstvo elektriny. Účastníci zmlúv sú povinní uviesť uzatvorené zmluvy do súladu s týmto zákonom do 31. marca 2019.

53. Uvedenou novelou tak zákonodarca s účinnosťou od 1.01.2019 normatívne vyriešil otázku uzatvárania zmlúv o prístupe do distribučnej sústavy medzi výrobcami elektriny a prevádzkovateľmi distribučných sústav. V dôvodovej správe k novele sa uvádza, že sa ňou spresňuje definícia prístupu do sústavy z dôvodu doterajšieho rôzneho výkladu tejto definície. Spresnenie sa týka výroby elektriny vo vzťahu k jej dodávaniu do sústavy tak, že dodávanie elektriny do sústavy sa viaže na prístup do sústavy. Ďalej sa upresňuje definícia zmluvy o prístupe a distribúcii elektriny tak, aby bolo jednoznačne definované, že výrobca elektriny užíva legálne distribučnú sústavu, ak má uzatvorený zmluvný typ „zmluva o prístupe a distribúcii elektriny“, ktorá nemusí nutne obsahovať aj predmet zmluvy distribúciu elektriny, ak túto službu výrobca elektriny nevyužíva. Doterajšia definícia uvedená obsahovala len implicitne. Novelou bola zároveň opätovne zavedená povinnosť výrobcu elektriny uzatvoriť s prevádzkovateľom distribučnej sústavy zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, ak výrobca elektriny dodáva elektrinu do sústavy.

54. Predmetnou novelou zákonodarca sledoval zjavný cieľ odstrániť do budúcnosti aplikačné problémy, ktorých dôkazom je aj posudzovaný spor. Skutočnosť, že v dôvodovej správe je deklarované, že doterajšia definícia obsahových náležitostí zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny implicitne obsahovala, že zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny v prípade výrobcu elektriny nemusí nutne obsahovať aj prvok distribúcie elektriny, ak ju výrobca elektriny nevyužíva, dovolací súd nepovažuje za jednoznačný alebo hlavný argument pre právny záver prijatý v tejto veci. Uvedenú novelu, jej dôvodovú správu a zmeny ňou v právnej úprave spôsobené, dovolací súd doplnia len ako argument vedľajší, podporný, s poukazom na kontinuitu posudzovania zmluvne dohodnutého prístupu do distribučnej sústavy, a to vo vzťahu k právnemu záveru prijatému v tomto rozhodnutí, právnemu záveru prijatému v rozhodnutiach najvyššieho súdu vo vzťahu k právnej úprave zákona č. 656/2004 Z. z. a právnemu záveru vyplývajúcejmu z novely zákona o energetike s účinnosťou od 1.01.2019. Uvedená kontinuita (i keď nebola sama osebe cieľom tohto rozhodnutia dovolacieho súdu) nepochybne prispeje k odstráneniu právnej neistoty výrobcov elektriny a prevádzkovateľov distribučných sústav pri posudzovaní otázky prístupu do distribučnej sústavy a jej zmluvného zakotvenia.

55. Z uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že pokiaľ výrobca elektriny a prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy za účinnosti zákona o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2018) uzatvorili zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, ktorej obsahom nebola zároveň aj dohoda o distribúcii elektriny, takáto zmluva nie je neplatná pre obchádzanie zákona o energetike a výrobcovi elektriny na jej základe vznikla povinnosť uhrádzať platby za prístup do distribučnej sústavy prevádzkovateľovi regionálnej distribučnej sústavy.

56. K zostávajúcim dvom právnym otázkam dovolateľa dovolací súd uvádza nasledovné: Prvá právna otázka dovolateľa, týkajúca sa účinkov nálezu, je, vzhľadom na záver o nesprávnom právnom posúdení zmluvy o prístupe odvolacím súdom ako zmluvy neplatnej, otázkou hypotetickou, keďže jej vyriešenie nie je ďalej podstatné pre rozhodnutie vo veci. V prípade existencie zmluvného základu, nie je potrebné sa už zaoberať účinkami derogačného nálezu ústavného súdu a príslušným znením Výhlášky. V zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť právna otázka podstatná pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Obdobne tretia právna otázka, v rozsahu, v ktorom nebola zodpovedaná pri odpovedi na druhú právnu otázku dovolateľa, je otázkou akademickou, keďže bližšie vymedzovanie obsahu prístupu do distribučnej sústavy nemá pre rozhodnutie v tejto veci opodstatnenie. Pri prvej a tretej právnej otázke preto dovolací súd prípustnosť dovolania žalovaného nevzhliadol.

57. Na základe zistenej prípustnosti a dôvodnosti dovolania žalovaného v časti druhej právnej otázky

dospel dovolací súd k záveru o potrebe zrušiť rozsudok odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 CSP) v dovolaní napadnutej časti, t. j. vo výrokoch I. a II. Keďže rovnakým nesprávnym právnym posúdením veci je zaťažený tiež rozsudok súdu prvej inštancie, bolo potrebné, v rozsahu špecifikovanom vo výroku tohto rozhodnutia, t. j. vo výroku, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 50.231,76 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 50.231,76 eur od 14.03.2017 do zaplatenia a v závislom výroku o trovách konania na súde prvej inštancie, zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie v zmysle § 449 ods. 2 CSP. Efektívnu nápravu je podľa názoru dovolacieho súdu možné dosiahnuť iba zrušením rozsudku súdu prvej inštancie spoločne s rozsudkom odvolacieho súdu.

58. Podľa § 455 CSP je súd prvej inštancie v ďalšom konaní viazaný právnym názorom dovolacieho súdu. O trovách dovolacieho konania a o trovách pôvodného konania rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 CSP).

59. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.